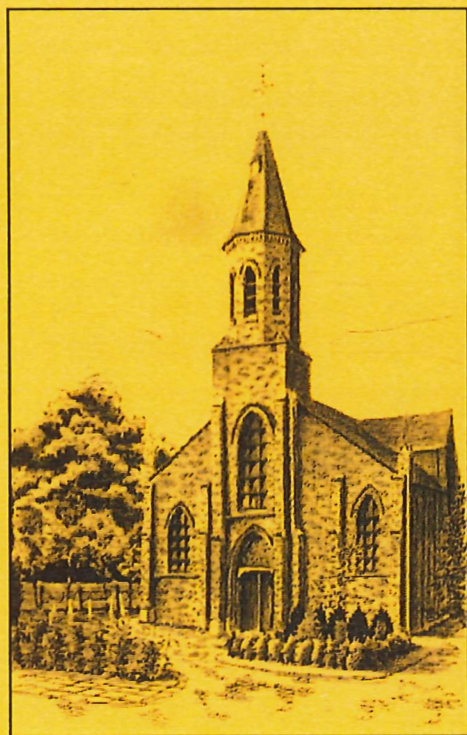

ZILLEGHEM

**DRIEMAANDELIJKS
TIJDSCHRIFT**

**27STE JAARGANG
NR 3**

**2006
JULI - AUGUSTUS - SEPTEMBER**

Verantw. Uitg.: B. Denys,
Klaprozenlaan 13, 8210 Zedelgem

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING
VOOR HEEMKUNDE EN GESCHIEDENIS
“PASTOOR RONSE”

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

INHOUD

André Vanhevel	Veldegem, Krakkedorp	83
Patrick Arnou	De viering van 75 jaar België te Aartrijke	110

SEPTEMBER 2006 – 27ste Jaargang - Nr 3

REDACTIE EN BEHEER

Bertrand Denys
Patrick Arnou
Johan Braet
Géry Cappon
Victor Deceuninck
André Ramon

Klaprozenlaan 13, 8210 Loppem
B.J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Wantestraat 136, 8310 Assebroek
Patrijzenhoek 9, 8210 Zedelem
Xaverianenstraat 1, 8200 St.-Michiels
Prof. Nelisstraat 20, 8211 Aartrijke

Lidmaatschap: € 7,50

Rek. 001-0771018-41 of 738-1172056-27
Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"
Zedelgem

Secretariaat:

A. Ramon, Prof. Nelisstraat 20, 8211 Aartrijke
Tel.: 050 / 20 94 95 – Fax: 050 / 20.94.95

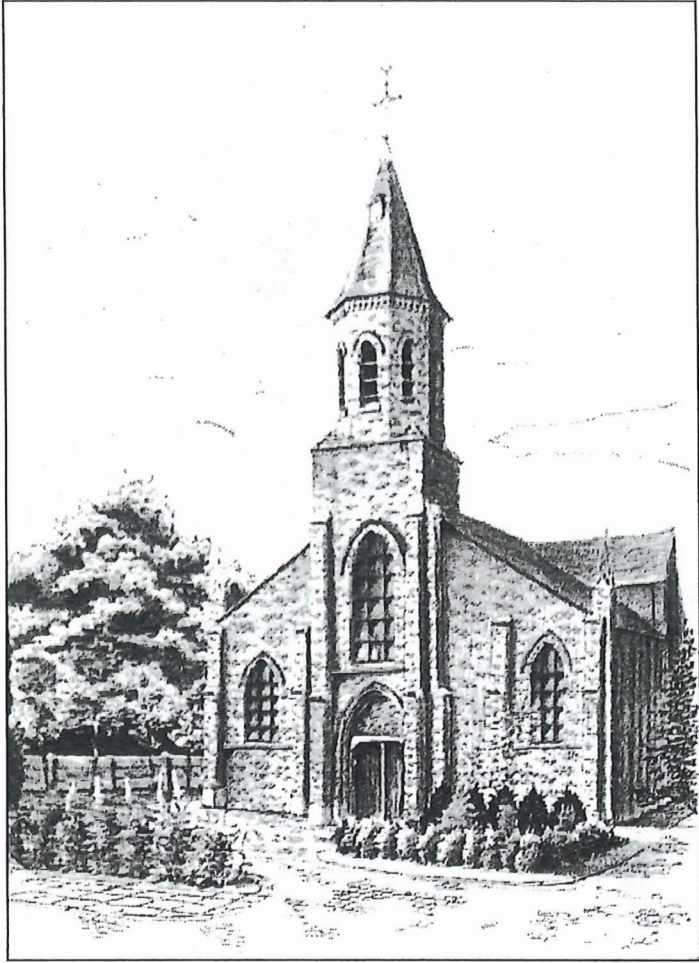
Abonnementen:

P. Arnou, B.J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Tel.: 050 / 20 98 58 – Fax: 050 / 20 95 01

Studies verschenen in
"Zilleghem" of uittreksels
daarvan, mogen niet gebruikt
noch aangehaald worden zonder
te verwijzen naar dit tijdschrift en
de auteur.

Ieder auteur is verantwoordelijk
voor de inhoud van zijn artikels

Verantw. Uitgever: Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 LOPPEM

VELDEGEM

Krakkedorp

Torhout verliest in 1896 het “Rozeveld” aan Veldegem

Van veldbewoners die “Krakkevolk” genoemd werden

Tot een goede twee eeuwen geleden strekte zich ten noordoosten van de stad Torhout een woest, ongecultiveerd gebied uit. Het “veld”¹, zoals deze streek genoemd werd, had een breedte van drie kilometer en met een lengte van ongeveer 11 km vertegenwoordigde het een oppervlakte van nagenoeg 3000 hectaren.(Fig: 1 Ferrariskaart²). Deze tong veld strekte zich uit over het grondgebied van Torhout, Zedelgem, Loppem en Ruddervoorde, liep noordwaarts tot aan de Zeedijkweg in Loppem, werd oostelijk begrensd door “den Rysselschen heerwegh” en westelijk door de “Ouden Ieperweg” die van Brugge over Torhout naar Ieper liep. Op grondgebied Torhout droeg de Ouden Ieperweg de naam “Ouden Brugheweg” en den Rysselschen heerwegh veranderde in “Roeselaerse Heerweg” in Ruddervoorde. Het noordelijke gedeelte droeg de naam “Haemersveld”, terwijl men zuidwaarts sprak van “Loveld”. Het gedeelte gelegen in Torhout werd naderhand bekend als het “Rozeveld”.

---

¹ In de 18de eeuw wordt onder de term “veld” verstaan, alle niet verkavelde gronden, gelegen buiten het eigenlijke landbouwareaal en gekenmerkt door gemeenschappelijke exploitatievormen. Bepaling uit: Evolutie van “veld” en bos tussen Brugge en Torhout. Een onuitgegeven licentiaatsthesis van Fr. Beernaert. (RUG. 1978).

² J. Ferraris was een Oostenrijks artillerieofficier die in de periode 1771 - 1778 de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst topografisch in kaart bracht met voor die tijd een opmerkelijke nauwkeurigheid. De kaart is bijzonder interessant, omdat ze het landschap weergeeft van voor de ingrijpende transformaties van de 19de eeuw.

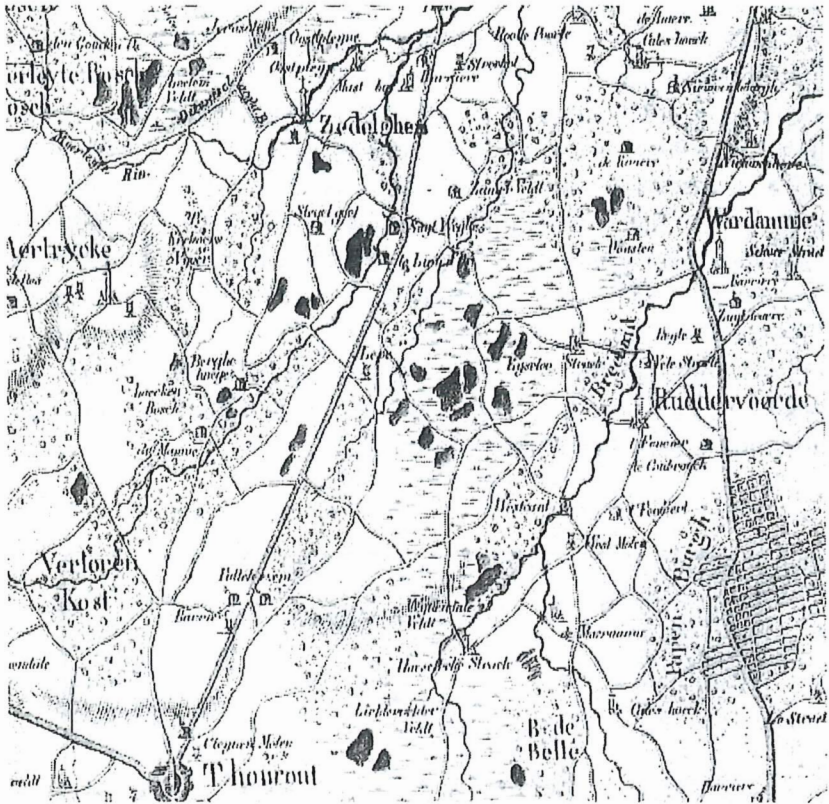

Fig. 1: Ferrariskaart

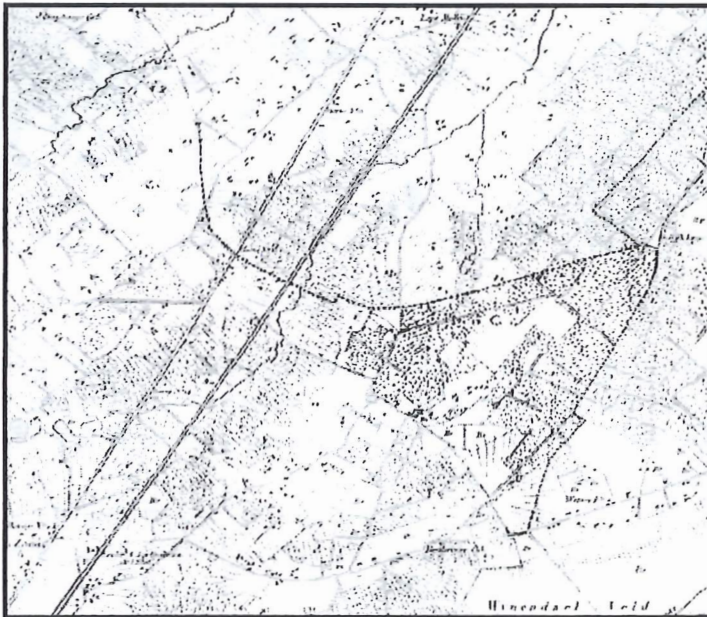
Het ganze gebied was een verlenging van het Lichterveelde - Wynendaeeveld dat gelegen was ten oosten van Torhout en op zijn beurt als een uitloper van het veel grotere Bulskampveld beschouwd kan worden.

Het veld was doorspekt met talrijke vijvers en moerassen. Er waren, de paden uitgezonderd, geen wegen, waardoor het gebied moeilijk toegankelijk was en nagenoeg onbewoond. De schaarse bevolking woonde op de randen ervan.

Er waren slechts twee primitieve woonkernen, het "Lepegat" met een "Lepemeulen" en "t Hoge veldt" nabij de "Eyselo

Straete".(fig:1). Het veld was voor de omwonenden van levensbelang. De vegetatie bestond hoofdzakelijk uit verspreid bos en vooral heide zoals dopheide en de ruigere struikheide. De heide werd in stand gehouden door het grazende vee, terwijl de magere bossen brand- en geriefhout opleverden. Heide werd door de omwonenden "krakke" genoemd en was voor hen een grondstof. Naast brandstof en strooisel werd heide ook gebruikt voor het bezembinden, een belangrijke beroepsactiviteit voor de regio. Hieraan herinneren nog de toponiemen "Bezembinderstraat" en "Pottebezem". De mensen die van de karige opbrengsten van het veld moesten leven, kregen de naam "krakkevolk". Het veld werd grotendeels door de omwoners gemeenschappelijk uitgebaat.

Fig. 2. Kaart Vander Maelen³
(Het lichtere deel werd door Torhout afgestaan).

³ Carte topographique de la Belgique dressée sous la direction de Ph. Vander Maelen, N.G.I. Brussel

Het gebruik van sommige delen was onderworpen aan een cijns⁴ tegenover de eigenaar. Het veld behoorde deels toe aan de heerlijkheid van Zedelgem, Wijnendaele en “*De Houtschen*” van Loppem. Deze laatste telde ongeveer 25 cijnsen. De naam “Cijnsdreef”, (momenteel grensstraat tussen Torhout en Veldegem) is mogelijks een verwijzing naar de tijd van toen.

Op het einde van de Cijnsdreef heeft ooit een afspanning “*De Cijns*” gestaan. Op de kaart Vandermaelen (fig. 2) zijn de “*Hertoginnedreef*” en “*Herderinne Cabaret*” wellicht namen die verwijzen naar de grazige heideachtige toestand van het veldgebied tijdens de 18de en begin 19de eeuw.

Ontginning in dambordstructuur

Op het einde van het Ancien Régime werd het veld door de nieuwe machthebbers als zwart goed te koop aangeboden. Voor een zacht prijsje kochten rijke lieden uit de stad of heren van lagere adel (landadel) grote stukken land, veld of bos aan. Zo verwierf Ridder Jean-Jaques van Outryve de Merckem (1740-1815) een aanzienlijk deel van het geciteerde veld. Met het oog op speculatieve belegging en aangemoedigd door de vele voordelen⁵ van de nieuwe overheid wist hij in een record-tempo 1300 gemeten⁶ veldgebied te ontginnen. Dit was voornamelijk het werk van zijn pachter Pieter Maertens, die op

---

⁴ De cijns is een pachtcontract waardoor, voor een bepaalde tijd, een onroerend goed, door de eigenaar, in volle genot gegeven wordt aan een derde, met last jaarlijks een vergoeding te betalen. De cijnsnemer mag de waarde van de eigendom niet laten verminderen. De cijns werd in de middeleeuwen veel toegepast.

⁵ Premies stimuleerden bebouwing en er werd vrijstelling van belasting verleend voor het in cultuur brengen van veld.

⁶ 1 gemet = 300 roeden = 4423,68 m² = 0,442568 ha.

een rationele manier tewerkging. Na drooglegging werd overgegaan tot bebossing in een dambordstructuur. Hierbij werden rechte dreven getrokken rond de percelen van ongeveer 200 tot 250 meter zijde. Dat zou later de exploitatie van het bos gevoelig vergemakkelijken. Bij de aanplanting hield Maertens ook rekening met de bodemgesteldheid en paste zijn boomkeuze aan. Omstreeks 1850 was het veld bijna volledig omgezet en gepercelleerd. De dambordstructuur is duidelijk te zien op de kaart van Vander Maelen van omstreeks 1850 (fig. 2). Talrijke percelen zijn gemerkt met een "S" wat slaat op sapin en dus naaldhout betekent.

In de tweede helft van de 19de eeuw veranderde de maatschappelijke toestand in de streek drastisch. De plattelandsbevolking bleef aangroeien en kleine bedrijven waren toonaangevend in de landbouw. Er werd een aanvang gemaakt met het omzetten van de recent tot bos omgevormde woeste gronden. Honger zet aan tot landbouw. Het rooien van bos tot landbouwgrond gebeurde met het behoud van het drevenpatroon, hetgeen tot op vandaag nog duidelijk te zien is. Het bosareaal kreeg een eerste deuk tijdens de landbouwcrisis van 1844-1845. Wegens opeenvolgende mislukte aardappel-oogsten, te wijten aan de gevreesde patattenplaag, dreigde hongersnood.

Van "veldbos" tot Veldegem

Rond het beboste gebied en de nog overgebleven stukken "*rauw veld*" woonden midden de negentiende eeuw, naar schatting 2500 mensen. Op grondgebied Zedelgem 1200, 500 in Ruddervoorde, 100 in Aartrijke en 700 in Torhout. Deze mensen bleven, omwille van de grote afstand tot de naburige dorpskernen, verstoken van enig onderwijs of godsdienstig leven.

Pastoor Vuylsteke van Zedelgem onderkende als eerste de nood aan een kerk en een school voor dit krakkevolk. In een brief van 18 december 1860 aan zijn superieuren en de gouverneur beschrijft hij zonder terughoudendheid de veldbewoners of het krakkevolk als volgt:

*“cette population tristement célèbre dans les annales judiciaires de la province, ayant pour toute ressource le vol et le maraudage, privée de toute idée religieuse et de toute instruction, vivant enfin sous le rapport de la moralité dans un état voisin à celui de la brute”*⁷

Hij krijgt toelating om een kerk en een school te bouwen op de gronden, als schenking toegezegd, door de erfgenamen van Philippus Van Iseghem⁸

De werken startten in de herfst van 1863 langs een sparrendreef op 7 aren grond te nemen uit de percelen nrs 599 en 600 van de sectie G volgens de kaart Popp⁹

De schenkers van de grond hadden ook een speculatief doel, want in de kortste keren ontstond een straatdorp. De prijs van de grond op het nieuwe dorp steeg spectaculair. Het dorp kreeg de naam “Veldegem” (dorp op het “veld”). De kerk werd op 27 september 1865 ingewijd en fungeerde tot in 1896 als een proosdij¹⁰ van Sint-Laurentius te Zedelgem. Pas op 19

---

⁷ Uit: *Zedelgem 900 jaar*. Hoofdstuk: Veldegem sterke rank aan de Zedelgemse wijnstok. (bijdrage B. Denys) G.A. Zedelgem, Z861 – 31: brief pastoor Vuylsteke aan gouverneur.

⁸ Philippus Van Iseghem (+1852): een grootgrondbezitter uit Gent die in het veld bijna 100 ha eigendom bezat.

⁹ Popp Philippe-Christian (1805-1879). Landmeter, controleur bij het Kadaster, ingenieur – geograaf. Werkte vanaf 1842 aan een uitgave: “Atlas cadastral parcellaire de la Belgique” Hij maakte de topografische kaart van West-Vlaanderen. Het was zijn bedoeling om een gelijkaardige kaart op te stellen voor elke provincie. Door zijn dood was dit niet meer mogelijk. Deze kaart (1856 en 1860) is een geodetisch en cartografisch meesterwerk.

december 1896 werd Veldegem bij K.B. een volwaardige parochie.

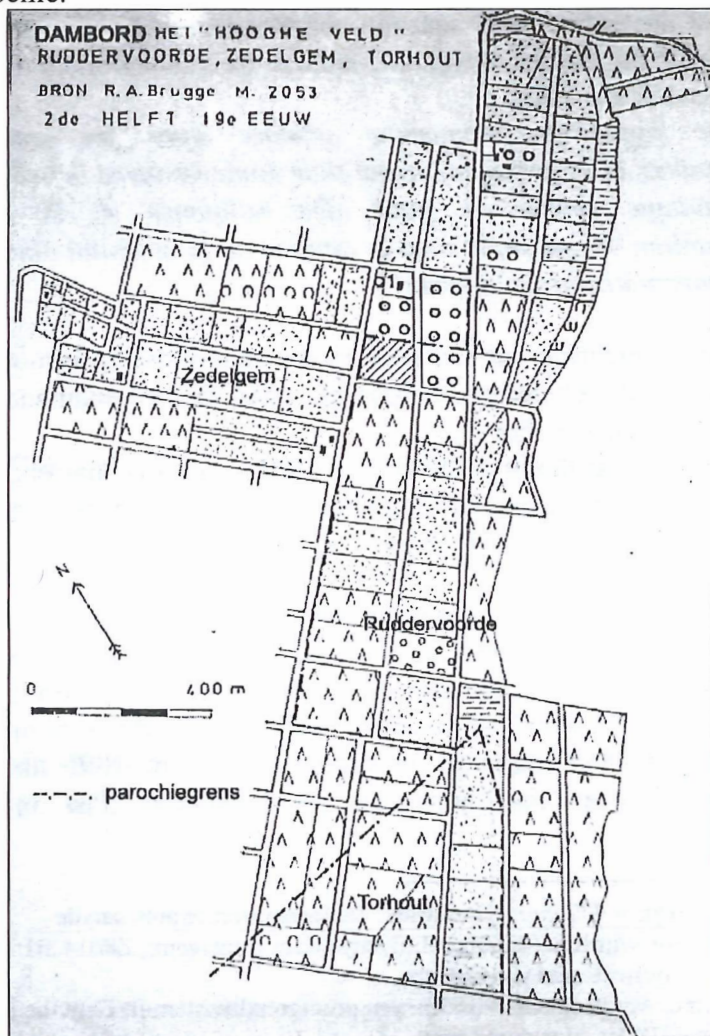
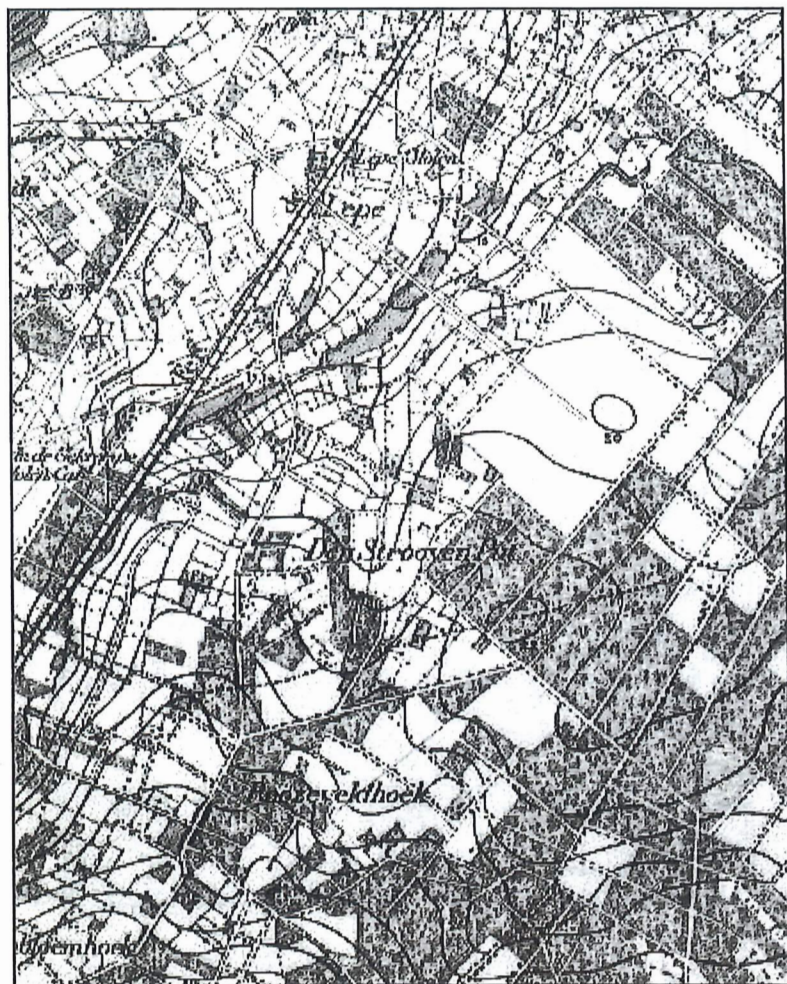

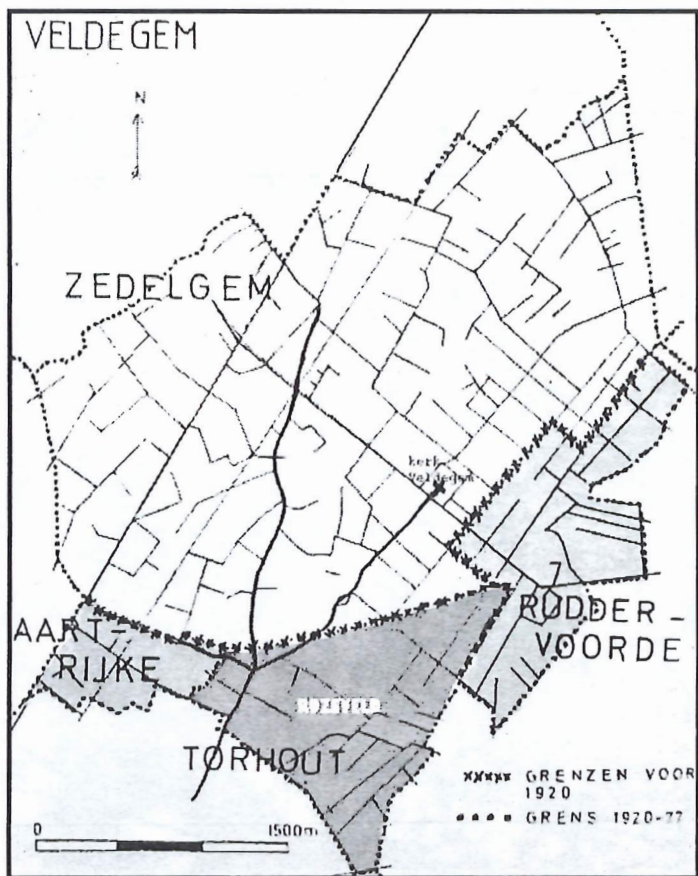
Fig. 3

¹⁰ Een proosdij is een kerkrechtelijke bestuursvorm, de proost staat onder het gezag van de pastoor waarvan de proosdij afhankelijk is. Veelal kunnen er niet alle sacramenten toegediend worden.

*Fig. 4 : Militaire stafkaart van 1872.
De sterke bebossing in de Rozeveldhoek valt
meteen op.*

Het "Rozeveld" wordt grondgebied Veldegem

Fig. 5 De deelgebieden van Veldegem

Bij het oprichten van de parochie Veldegem werden door het provinciebestuur en het bisdom eveneens de grenzen vastgelegd. (fig. 5)

De nieuwe parochie kreeg een oppervlakte van 982 ha, Zedelgem leverde 753 ha 19a 95 ca, Ruddervoorde 44 ha 64 a, Aartrijke 40 ha 1a en Torhout 144 ha 44 a 78 ca.

Deze afbakening zou dezelfde blijven bij het zelfstandig worden van Veldegem als gemeente in 1920. Een operatie die reeds veel vroeger werd goedgekeurd bij beslissing van de Provinciale Raad van juli 1913, maar wegens het uitbreken van W.O. I. werd de uitvoering verdaagd.

In het jonge zelfstandige Veldegem bedroeg de bevolking op 1 juli 1920 in totaal 2492 zielen. Daarvan waren 2286 inwoners afkomstig van Zedelgem, 61 van Aartrijke, 86 van Ruddervoorde en 59 van Torhout.

Het grondgebied afgestaan door de stad Torhout behoort tot de sectie C met het toponiem "Rozeveld". Het wordt zuidelijk begrensd door de buurtweg Nr 57 (Bergenstraat, die later werd omgedoopt tot Cijnsdreef) en buurtweg Nr 93 (Boutensdreef). Het loopt uit op een punt tot diep in het vroegere veldgebied.

De volgende kleine studie belicht de aard en waarde van het afgestane stuk¹¹. Hiervoor wordt uitgegaan van de Popp kaart van Torhout met de bijbehorende legger. (fig. 5)

Het gebied bestond uit 178 kavels.

---

¹¹ Door nieuwsgierigheid geprikkeld heeft de pleger van onderhavige paper enig opzoekingswerk verricht om te weten wat het weggegeven goed inhield. Niet alles kon tot nu toe worden nagetrokken. Er is nog een ontbrekende link tussen de percelen beschreven in de artikels van de ommeloper N° 67 en de nieuwe eigenaars na de ontginning. Zo rijst de vraag: "Wie heeft wat verworven bij de wisseling van de macht op het einde van de 18de eeuw?" Ook de delen afgestaan door Aartrijke en Ruddervoorde zijn niet onderzocht.

Hiervan zijn in de legger 54 kavels als landgebruik aangegeven. De totale landbouwoppervlakte bedraagt 19,50 ha of slechts 13,50 %.

Opvallend zijn de kleine oppervlakten van de percelen landbouwgrond. De gemiddelde grootte bedraagt slechts 27 are en slechts één perceel is meer dan één hectare groot. De waardecodes¹² voor land gaan van 1 (contributie = 76) tot 5 (contributie = 13), waarbij waarde 5 staat voor de slechtste kwaliteit en dus het minst aan contributie betaalt. Bijna alle percelen land hebben waarde 5.

Daarnaast zijn er nog eens 17 are boomgaard en 27 are aan tuinen die behoren bij de woningen.

	Dennenbos	Loofbos	Heide	Land
Aantal percelen	51	20	12	54
grootste	07 – 12 – 10	09 - 00 - 60	05 – 78 – 10	04 – 07 - 60
kleinste	00 – 05 – 90	00 – 06 – 10	00 – 29 – 50	00 – 06 - 10
Tot. oppervl	75 – 16 – 26	23 – 68 – 15	26 – 29 – 90	19 – 48 – 52

Het landgebruik is merkelijk minder dan de beboste oppervlakte die bijna 99 ha of 68,75 % bedraagt (zie bovenstaande tabel).

Merkwaardig is de aanwezigheid van ruim 26 ha heide en dat halverwege de 19de eeuw.

Zeer belangrijk zijn de 51 percelen dennenbos die gezamenlijk een oppervlakte beslaan van 75 ha. De gemiddelde oppervlakte van een perceel dennenbos bedraagt 1,5 ha. De coëfficiënt voor dennenbos varieert tussen 1 en 3. Deze waarden zijn ongeveer gelijkmatig verdeeld over de percelen dennenbos, wat betekent dat er bestanden aanwezig zijn van verschillende leeftijd.

¹² Waardecodes volgens een waardenschaal. “De tabel der tarieven van de zuivere begrotingen van ieder soorten van vaste eigendommen in Thourout naar gevolge de kadastrale schatting by besluit van de Gouverneur van 12 augustus 1854”

Perceelkaart Popp (1845)

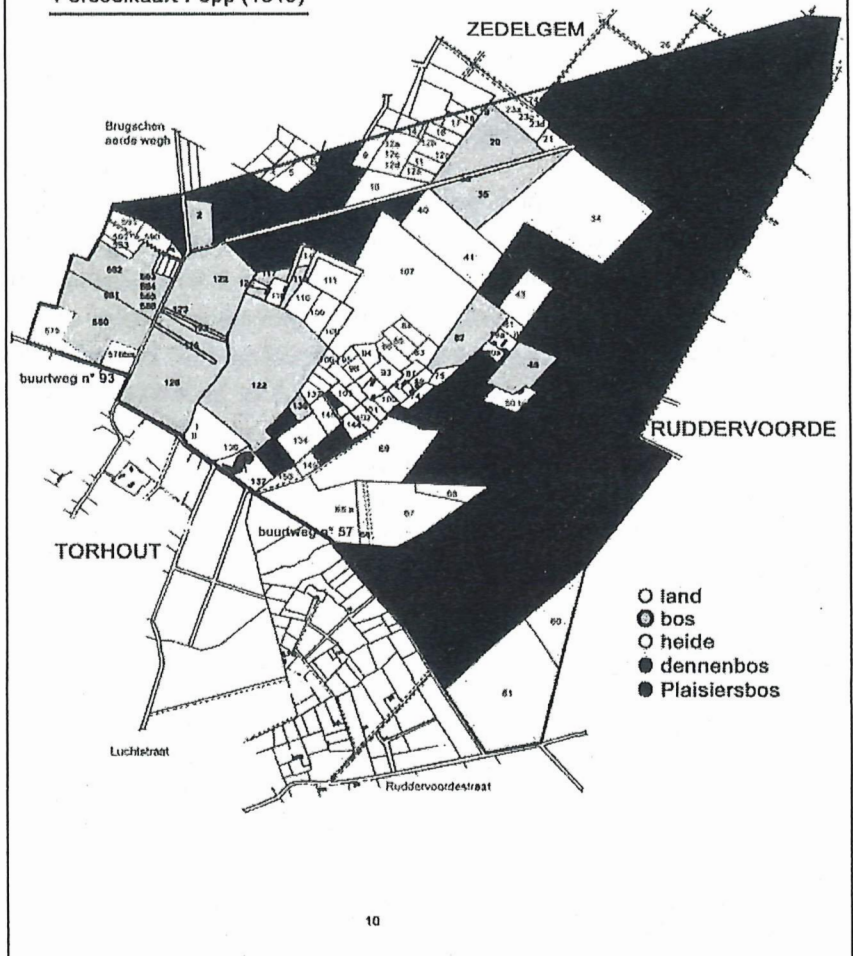

Fig. 6

Na de ontginning heeft men duidelijk gekozen voor het aanplanten van naaldhout. Dat was ook de meest aangewezen soort voor de uitgeloopte zandbodem van het veld.

Deze aanplant heeft de eigenaars van toen geen windeieren gelegd, want na minder dan een halve eeuw kon het naaldhout al voor harde valuta verkocht worden gezien de stijgende vraag naar hout.

Dat is vast te stellen in verschillende gemeenten van het Houtland waar de grootgrondbezitters halfweg de 19de eeuw een riant kasteel optrokken spijts tijden van honger en armoede¹³ die de bevolking gedurende jaren troffen.

Het aandeel aan loofbos bedroeg slechts een derde van het naaldhout. Het loofbos was in vier categorieën ingedeeld. Meerdere percelen hebben waarde 2, wat doet veronderstellen dat deze bestanden al zware bomen bevatten. Geen enkel perceel heeft de laagste waarde. Op perceel nr 131 vermeldt de legger een vijver van 13a 30ca (fig. 6). Die is waarschijnlijk omstreeks 1834 ontstaan door de uitbating van een steenoven. Een welstellende Torhoutse familie Karel Vercruysse-Claeys had hiervoor toelating gevraagd aan de stad Torhout op 4 sept. 1834 tot oprichting van een steenoven op percelen C133 en C134. Dezelfde familie was toen ook eigenaar van de kadastrale nummers C 137/138/139/140. Deze percelen zijn nadien eigendom geworden van de familie Matthieu de Wynendale en Pieter Kerckhove. De steenovens van toen waren open veldovens. Ze werden meestal zo dicht mogelijk bij de bouwplaats opgericht. Op die manier kon men transport uitsparen. Er waren nogal wat stenen van bedenkelijke kwaliteit

---

¹³ De jaren 1845-1848 betekenen het absolute dieptepunt in de volksarmoede. De huisnijverheid kwijnde weg wegens de crisis in de vlasnijverheid, de oogst mislukte jaar op jaar en tyfus- en cholera-epidemieën geselden het land.

omdat sommige grondsoorten niet voor het bakken van stenen geschikt waren.

EIGENAARS VOLGENS HEFFING				
Naam	Beroep	Totale opp. ha-a-ca	Aantal Percelen	Heffing
Mathieu Josse	kasteelheer Wijnendaele	36-61-37	50	813,24
Herrebout Antonius	heelmeester Brugge	27-25-70	8	593,83
De Brouckère	vrede rechter	25-45-80	12	441,78
Daeninck Isabelle	huisvrouw en rechter Brugge	11-12-10	5	404,78
Van Iseghem Phil.	grootgrondbezitter, Gent	12-48-76	16	242,46
Damman Pieter	eigenaar Torhout	17-68-90	20	240,89
Surmont Marie	bijzondere Gent	5-60-10	9	113,20
Surmont Henricus	baron eigenaar Gent	4-21-70	2	96,99
Vercruysse gebr.	landbouwers	1-32-60	3	79,76
Dresaert	landbouwer	2-86-59	8	65,89
Kerckhove Pieter	werkman	2-76-70	11	48,26
Grymonprez Petr.	zager/timmerman	1-55-31	11	34,15
Ryngaert Pieter	landbouwer Zedelgem	1-73-0	10	29,17
Fraeys-Vergauwe	vrede rechter Torh.	0-41-42	4	15,08
Demeulenaere Ign	landbouwer	2-14-90	1	11,82
Keersgieter	eigenaar Brugge	0-61-10	3	7,94
Van der Hofstadt	notaris Brugge	0-26-10	4	6,79
Van Damme Fran.	eigenaar Zedelgem	0-34-50	2	4,56
Ryngaert T.	werkman	0-22-70	2	2,96

De eigenaars van het afgestane stuk grondgebied waren hoofdzakelijk adellijke families, welstellende burgers en grote landbouwers. Het spreekt voor zich dat “kortwoners”, zoals het gewone arme volk wel eens genoemd werd, geen eigendommen bezat.

In de bovenstaande tabel zijn de eigenaars gerangschikt volgens de grootte van de grondbelasting die zij betaalden.

Kasteelheer Mathieu bezat het leeuwenaandeel in de afgestane hoek. Deze eigendommen zouden later door erving in handen komen van baron Maurits de Crombrugghe. Het weze duidelijk dat de meeste eigenaars nog meerdere eigendommen bezaten in de regio, maar dan gelegen buiten het beschouwde Rozeveld.

Het gebied was met 9 woningen heel dun bevolkt. Het aantal inwoners dat bij het zelfstandig worden van Veldegem in 1920 werd getransfereerd bedroeg amper 59 eenheden. Daarentegen leverde Ruddervoorde 89 burgers bij het verlies van 100 hectare minder grondgebied.

De kadastrale waarde van de woningen is heel laag wat doet besluiten dat het om bescheiden woningen of heel kleine boerderijtjes gaat. De waardeschaal van bebouwde eigendommen gaat van de laagste klasse 20 (zuivere begroting= 6) tot de hoogste klasse 1 (zuivere begroting= 456). Slechts één woning met waardeschaal 13 springt uit de reeks, namelijk de hoevewoning bestemd voor de boswachter, gebouwd in 1840. De andere woningen met waardeschalen 17, 18 en 19 zijn heel bescheiden huisjes, meestal met een bijbehorende boomgaard en tuin.

Bewoning gerangschikt volgens contributie					
Nr. perceel	Eigenaar	Meegaand terrein (nr perceel)	Groote are - ca	Waarde code	Contributie
81 ^b	Mathieu	Tuin (81 ^a) boomgaard (80 ^a)	0,60	13	30
23 ^c	Van Iseghem Phil.	Boomgaard en 1 gebouw (23 ^b)	1,10	17	30
128	Dressaert Familie	Tuin (129) boomgaard (127)	1,12	17	18
50	Mathieu	Land rond het huis (50 ^{bis})	0,54	18	18
90	Grymonprez Petr.	Boomgaard (89)	0,81	18	18
98	Mathieu	Boomgaard (99)	0,91	18	18
119	Damman Pieter	Boomgaard (118)	1,44	18	18
141	Kerckhove Pieter	142	0,65	18	12
12 ^b	Ryngaert Pieter	Land rond het huis (12 ^B)	0,30	19	12

Als besluit kan gesteld worden dat de Stad Torhout geen groot verlies geleden heeft bij het afstaan van deze verre uithoek. De weinige bewoners waren arme mensen, schamel gehuisvest, die hun kost moesten verdienen op een lapje slechte zandgrond.

In de boeken van de volkstelling zijn er opvallend veel dagloners, werklieden en thuiswerkende spinsters vermeld voor dit gebied. Deze laatsten konden nog een kruimeltje bijverdienen. Helaas het zou verkeren met het ineensstorten van de vlasnijverheid.¹⁴

---

¹⁴ *De sociaal-economische situatie omstreeks 1847*, uit: De Droogbroodroute (1847-1997) van Frans Waeyaert en dr. Jean-Marie Lermyte, pag. 13-20.

Zedelgem verwerft in 2000 het Plaisiersbos

Het bossencomplex tussen Veldegem en Ruddervoorde

Volgens de legger van de kadasterkaart Popp was het Rozenveld omstreeks 1850 sterk bebost (fig. 4). Het leeuwanaandeel bestond uit snelgroeiend naaldbout. Het loofhout bedroeg amper een derde van het totale bosbestand. Dit bosgebied werd aangeplant na de ontginning van het veld en bereikte halverwege de 19de eeuw al een graad van volwassenheid. Toezicht, beheer, controle en weldra het organiseren van houtverkoop drongen zich op. De grove dennen kwamen als eerste in aanmerking voor de venditie. Daarom werd in het jaar 1840, midden het beboste gebied, op het perceel 81^b dat eigendom was van Matthieu, gezorgd voor een boswachtersverblijf.

De woning die er gebouwd werd, was een tweewoonst. Volgens de laatste bevindingen in de archiefstukken te Torhout woonden er twee boswachtersfamilies naast elkaar.

Het bevolkingsregister van 1846 sectie C vermeldt op het Rozeveld het huisnummer 92 als zijnde bewoond door de “boswachter/daglooner” Anica Pieter. In huisnummer 93 was boswachter Pille Jan gedomicilieerd.

Later komt “*garde de bois*” Desiré Schaut er zijn intrek nemen. (tellingboek 1880-1900). Nog voor de eeuwwisseling is de dubbelwoonst tot één hoeve omgeturnd en heeft August Plaisier (°1854-+1932) zich er als “*garde chasse*” geïnstalleerd. Hij was gehuwd met Louise Verhaeghe (°1861-+1943).

Boswachtershuis in Plaisiersbos

Interessant om weten is dat rond 1900 drie boswachters met de naam August Plaisier/Pleysier hun ambt hebben uitgeoefend. Dat, samen met mogelijke verkeerde schrijfwijze van hun naam, kan voor heel wat verwarring zorgen.

Naast de August Plaisier, hierboven vermeld, die een voorname rol speelde in de parochiale geschiedenis van Veldegem was er een August Plaisier in dienst van de hertogen van Arenberg te Koekelare. Omdat alle goede dingen uit drie bestaan, was er ook een August Pleysier jachtwachter van het Kasteel te Loppem. Hij werd in zijn woning vermoord door stropers op 12 november 1905.

Het één gemaakte woonhuis van August Plaisier had dus vier buitendeuren. Dat komt niet zoveel voor. Wel heel praktisch als de ene zijde als woongedeelte gebruikt wordt en het andere gedeelte de bestemming van bureau krijgt en als verblijf en

ontvangstplaats fungeert voor het geval de adellijke eigenaars (door de pachters “d’ Heren” genoemd) op bezoek komen. De hoeve bezit op heden nog drie van de vier buitendeuren. De vierde werd eertijds dichtgemetseld, maar de plaats is nog duidelijk zichtbaar.

In het kantoor van de hoeve kwamen elk jaar met “bamesse”¹⁵, de pachters over de vloer om hun pacht te betalen. Ook houtverkoop, vendities, contracten en andere afspraken passeerden hier de tafel. Elk jaar was de hoeve tevens de afspraakplaats voor de talrijke jachtpartijen. De jagers, allemaal heren van stand, werden vergezeld van een flink aantal uitdrijvers en een meute honden. Bovenaan de gevel, kant Belledreef, staat het jaartal 1840 gebeiteld. Deze gevel heeft ook een opvallend boograam. Nog even vermelden dat de hoeve ook voorzien werd van een bel op de nok van het dak. Hiermee konden bosarbeiders opgeroepen worden. Of de naam Belledreef afkomstig is van deze bel op het dak kon niet achterhaald worden.

Boswachter en steenbakker August Plaisier heeft er na 1900 ook nog een afspanning open gehouden en toen kwamen de afzonderlijke ingangen ook goed van pas. Tot nu toe blijft het zoeken naar verdere bijzonderheden, over de naam en het bestaan van deze taverne.

Het bos van Plaisier

De lezer wordt door bovenstaande titel op een verkeerd been gezet. Op één veldkermis na, een gebruikelijk vermaak in kasteelhovingen na WO II, heeft er zich nooit enig vermaak of plezier voorgedaan in de Veldegemse bossen. Van waar dan deze naamgeving?

---

¹⁵ “Baefmisse of bamesse” = 1 oktober, tijdstip om na het scheren en weren der vruchten, de pacht te betalen aan de eigenaar.

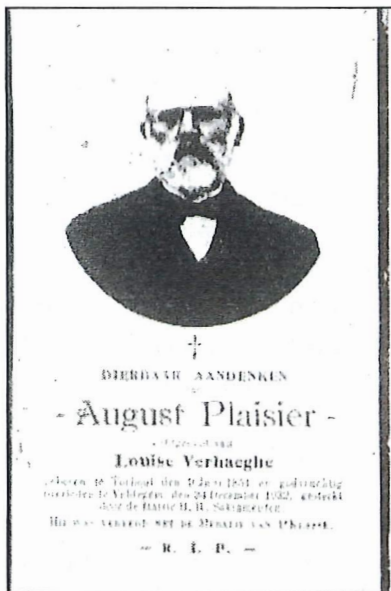
August Plaisier was een boom van een vent, droeg een Leopold-II baard en door zijn uiterlijk dwong hij ontzag. Hij was ook een goede rentmeester en opmerkelijke, ondernemende figuur in dienst van zijn heer. In februari 1900 diende hij bij het Torhoutse stadsbestuur een aanvraag in voor de installatie van een permanente steenoven langs de Herderinnendreef (perceel C54 op het kadasterplan). In 1901 werd bij August een lot stenen besteld voor de bouw van een parochiaal lokaal te

Veldegem¹⁶. Zo droeg hij bij tot het verder uitbouwen van Veldegem dat ondertussen met "de lange reke" tot een straatdorp was geëvolueerd.

Het echtpaar werd gezegend met vier zonen (Constant, Pol, Gaston en René) en vier dochters (Silvie, Farilde, Alice en Maria).

De ondertussen respectabel uitgebouwde hoeve was ook de eerste in de streek waar men een dorsmachine gebruikte. Deze machine werd aangedreven door een koppel paarden die voortdurend in een carrousel liepen. Een drijfstang verbond de manege met de dorsmachine in de schuur.

Als strenge toezieners-boswachter en beheerder van het grote bossencomplex, was hij de aanleiding tot het ontstaan van de naam "Plaisiersbos". Na zijn overlijden in 1932 bleef de

¹⁶ *Liber memorialis parochiae Veldegem*. Pastoor was toen E.H. August Vander Haeghe.

weduwe Louise samen met de jongste zoon René op de hoeve. René, een wat “liederlijk” leven leidend, was tijdens de oorlogsjaren niet opgewassen om met harde hand de functie van boswachter uit te oefenen. Veel bomen werden gestolen en het pensjagen vierde hoogtij. Daarom beslisten de eigenaars om een gepensioneerde gendarm, Gaston Vandebussche, bijgenaamd “den hoed”, aan het toezicht toe te voegen. Gaston, die altijd een hoed droeg - vandaar zijn bijnaam - nam zijn intrek in het bureaugedeelte van de hoeve en kon op die manier dag en nacht toezicht op het bos uitoefenen en de strijd tegen het pensjagen waarmaken.

Tijd van oorlog, armoede en ontbering zijn nefast voor het bosareaal. Zo ook moest het Plaisiersbos gedurende en zelfs na WO 2 voor de tweede keer een flinke hap aan bos inboeten. Het bos bleef zienderogen slinken en niet alleen door diefstal en de behoefte aan brandstof.

De pachters die percelen bos wilden rooien kregen van de eigenaar een reeks voordelen. De eerste jaren moest er op het ontboste land geen pacht worden betaald.

De boomvellers moesten wel heel hard werken, want in die tijd bestonden nog geen tractoren en kettingzagen.

Nadat de eigenaar de waardevolle bomen verkocht had, kon de pachter beginnen met het rooien van de rest. De overgebleven tronken uit de grond halen was een formidabel lastige karwei. Het terrein werd vervolgens afgebrand en “gediepgrond”. Het omwoelen van de grond op grote diepte moest de overgebleven boomwortels verwijderen en de bodemstructuur verbeteren. Het hout dat de boer kon recupereren zoals spullen, tronken, wortels en hakhout (=taillis), mocht hij naar zijn hoeve brengen en gebruiken voor verwarming en het stoken van de varkenspot in het ovenkot. Op elk boerenerf stond in die tijd een houtmijt van formaat.

Toen gravin Germaine de Crombrugghe de Looringhe in 1949 overleed, kwamen het Plaisiersbos, de omringende landerijen en pachthoeven door erfenis in handen van baron Thierry Guyot de Mishagen uit Brasschaat.

Na de dood van Guyot stellen zijn erfgenamen in 1975 alle eigendommen op Veldegem te koop. De pachters maakten van de gelegenheid gebruik om hun hoeve en de landerijen te verwerven. Het bos, nog slechts een 22 hectaren groot, werd samen met nog wat aanliggend weiland aangekocht door de NV Roodaerd uit Waardamme. De zaakvoerder, een verwoed jager, wilde hiermee zijn jachtgoed uitbreiden.

De fabrikant hield het bos zoals voorheen strikt privé en gesloten. Tot op heden zijn in het bos nog een tiental lage volières aanwezig die destijds dienst deden als tijdelijke verblijfplaatsen voor de gekweekte "*boskippen*". De tamme dieren moesten immers aan de bosomgeving wennen en werden nog geruime tijd bijgevoerd.

Hoe dan ook, het bos werd gedurende 25 jaar behoed voor verkaveling en verloedering.

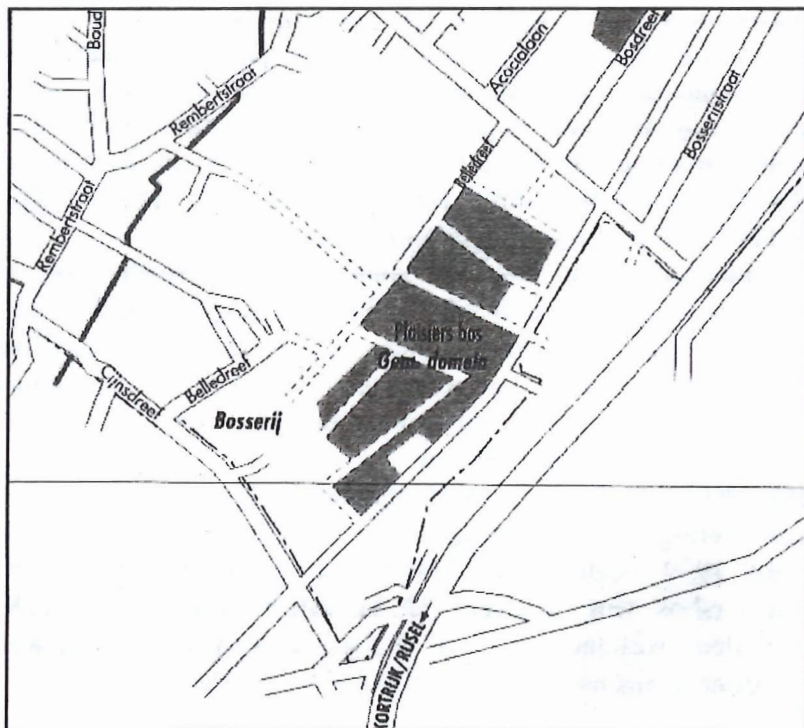
Eind 1999 besliste de Zedelgense gemeenteraad om het Plaisiersbos van ongeveer 22 ha aan te kopen, alsook het aanpalend weiland van 5 ha. Het geheel van ruim 27 ha werd hierdoor gemeenschapsbezit en veilig gesteld voor de toekomst.

Het Plaisiersbos, een typisch zuur eiken-haagbeukbos

Het Plaisiersbos is een oud bos, zoveel is duidelijk. Het is een relict van de bebossing na de veldontginning. Het Plaisiersbos benadert een "natuurlijk bos".

Dat betekent een ecosysteem waar de levensgemeenschappen een dynamisch evenwicht bereiken, gekenmerkt door voortdurende afwisseling van degradatie, sterfte, verjonging, groei en ontwikkeling.

De menselijke ingrepen zijn er beperkt gebleven. Gedurende decennia was het voor de man met de pet afgesloten en konden spontane zelfregulerende processen hun gang gaan.

Op de Biologische Waarderingskaart is het Plaisiersbos donkergroen ingekleurd, wat betekent biologisch waardevol. Het is nu een gemengd en gevarieerd loofbos met overwegend inheemse boomsoorten in een gevarieerde structuur. Bij een inventarisatie werd het bos gekarakteriseerd als een zuur eikenhaagbeukenbos. Dat is het meest soortenrijke type van alle bostypes¹⁷

---

¹⁷ Biologische waarderingskaart van België. Alg. verklarende tekst, R.U.G. Zie kaartblad 12.

Het eiken-haagbeukenbos is ook karakteristiek voor zijn weelde aan voorjaar- en zomerbloeiërs.

Een historische tocht langs het Krakkepad Een wens voor de toekomst

Veldegem is ontstaan als dorp op het veld, op een woeste weerbarstige bodem dankzij een niet aflatende zielenherder die medelijden had met de veldbewoners. Het was een ruw, ongeletterd volkje dat verstoken was van opvoeding en binding met andere dorpsgemeenschappen.

Medelijden met een gemeenschap die moest overleven met de karige opbrengsten van wat het veld hen te bieden had. Niet verwonderlijk dat dit Krakkevolk bij de gerechtelijke instanties een reputatie van drinkebroers en messenvechters kreeg aangemeten.

Dit verhaal werd in 1996 uitgebeeld in een grote evocatie van een massaspel. Dit was ter gelegenheid van het 100-jarig jubileum van het zelfstandig worden van de parochie Zedelgem.

In 1978 werkten enkele leden van de plaatselijke KWB een Krakkewandelpad uit. Het parkoers dat niet bewegwijzerd was liep grotendeels doorheen het dorpscentrum. Een heel bescheiden, gekopieerd, zwart-wit foldertje met een erg beknopte beschrijving gidste de wandelaar. Al was het een waardevol initiatief, het stierf een stille dood door gebrek aan ondersteuning.

Ondertussen zijn we bijna drie decennia verder en verandert onze samenleving voortdurend in een snel tempo. Onze tijdsgeschiedenis wordt gekenmerkt door een vlucht uit het bovenmenselijk ritme van een prestatiegerichte maatschappij. Er is een zoeken naar een alternatief voor de mallemolen van

een dolgedraaide economie waar steeds meer rendement, hogere prestaties, opbrengst en aangroei de slogans zijn. Daartegenover staat een sterk groeiende belangstelling voor gezonde buitenlucht en groen enerzijds en anderzijds is er nood aan essentiële dingen zoals rust, stilte, bezinning, menselijk contact. In een zee van vrije tijd, die men op een zinvolle manier wil doorbrengen groeit de belangstelling voor historisch erfgoed dat handig verpakt in een toeristische context gretig door de mensen geconsumeerd wordt. Van dit laatste getuigt het grote succes van de Erfgoeddag en de Open Monumentendag. Dat wordt ook heel sterk ervaren door natuurgidsen. Niet enkel het kleven van een naam op elk plantje en diertje boeit de zachte recreant, maar vooral een historisch verhaal wekt de algemene belangstelling en waarborgt een geslaagde excursie.

Ook de overheid heeft het begrepen en is bereid om middelen te investeren in een degelijk erfgoedbeleid. Er is een consensus om zorgzaam om te gaan met cultuurvoorwerpen maar ook met alle cultuuruitingen in een lokaal erfgoedbeleid ten dienste van de ganse bevolking. In deze optiek past ook een historisch dorpsverhaal.

Een Krakkeverhaal langs een Krakkepad

Veldegem heeft met zijn Krakkevolk een imago en de veldontginning is een boeiend verhaal. Het is typerend en treffend toepasselijk om als identiteit te dienen voor deze landelijke gemeenschap. Het uitstippelen en bewegwijzeren van een landschappelijk mooie wandellus in het dambordpatroon van de vroegere veldontginning en een aansprekende, uitnodigende folder zijn troeven om het Veldegem van nu een plaats te garanderen naast de andere deelgemeenten van Groot- Zedelgem.

Vele kleine historische elementen kunnen er in opgenomen worden en aan elkaar gekoppeld. De dambordstructuur van de veldontginning is duidelijk te onderscheiden in het

stratenpatroon van Veldegem. Vele straatnamen herinneren nog aan de tijd van de bebossing. We noteren: Bosdreef, Klaverdreef, Belledreef, Bosserij, Boswegel, Halfuurdreef, Acaciastraat. De Halfuurdreef was een halfuur gaans lang en liep vroeger van op het grondgebied Torhout tot in Loppem. Talrijke kleine relictten verwijzen naar de geschiedenis van de twee laatste eeuwen.

De boswachtershoeve van 1840 en andere pachthoven kregen de verfkleuren rood en wit, kenmerkend voor de adellijke familie Mathieu. Ook bemerk je op een paar schuren de rode en blauwe dakpannen, nu nog in een mozaïekpatroon gerangschikt, zoals dat op daken van gebouwen die eigendom waren van deze familie gebruikelijk was.

In het 25 hectaren groot Plaisiersbos werd door de beherende natuurvereniging NATUURPUNT een educatief circuit aangelegd dat naadloos in het Krakkepad zou passen. Talrijke toponiemen zoals “de Lepe”, “de Kave”, “den Hut”, de Wormstaelstraat”, “de Keunemarkt”, de Bezembindersstraat” en nog vele andere verwijzen naar een vroegere tijd.

Bibliografie:

- WAEYAERT Frans en LERMYTE Jean-Marie, *De Droogenbroodroute (1847-1997)*.
- NAERT Toon, *De Torhoutse steenbakkerindustrie* in Jaarboek 1991, Geschied- en Heemkundige Kring, Torhout.
- DEPUYDT J. en DENYS B., *Jachtwachtersdrama te Loppem in 1905*, in Zilleghem, juni 2001, nr. 2.
- DENYS B., *Parochie Veldegem, sterke rank aan de Zedelgense wijsstok*, in “Zedelgem 900 jaar”, Zedelgem, 1986, p. 34-57.
- Rijksarchief Brugge, Kaarten Mestdagh.
- Stadsarchief Torhout.

André Vanhevel
Belledreef 4
8210 Veldegem

DE VIERING VAN 75 JAAR BELGIE TE AARTRIJKE

Patrick ARNOU

In het laatste nummer van de jaargang 2005 van Zilleghem publiceerden wij een artikel over de viering van 75 jaar België in 1905, en dit in alle dorpskernen van de huidige fusiegemeente Zedelgem. Over Aartrijke beschikten wij toen nog over vrij weinig materiaal, en wij deden een oproep aan onze lezers om ons eventuele aanvullende informatie te bezorgen. Van twee zijden kregen wij intussen nieuwe gegevens, waarvoor uiteraard onze hartelijke dank. Dit liet ons toe om huidige aanvulling te schrijven over de viering van 75 jaar België te Aartrijke.

Nationale feestdag

Ook te Aartrijke namen de feestelijkheden voor 75 jaar België een aanvang met het vieren van de nationale feestdag. Op zondag 23 juli 1905 werd in de kerk een plechtig Te Deum gezongen, en volgens pastoor D'HEYGHÈRE waren daar toen aanwezig: *“de gemeenteraad, ook bijzonderste inwoners der gemeente en de leden van 't eeremerk”*. Voorlopig tasten wij nog in het duister wie deze *“leden van 't eeremerk”* dan wel waren. Het ging in elk geval om leden van een vereniging, die ook een eigen vlag had, zoals hierna zal blijken.

SOUVENIR DU 75^e ANNIVERSAIRE

INSIGNE OFFERT AUX BOURGMESTRES DE LA BELGIQUE

24-26 september 1905

Te Aartrijke vond het grote feest voor 75 jaar België plaats naar aanleiding van de jaarlijkse kermis einde september, en meer bepaald op zondag 24, maandag 25 en dinsdag 26 september 1905.

Volgens de pastoor was de geestelijkheid er "*den geest en ziele van*", maar uit de gemeentelijke rekening blijkt nochtans dat er een bijzonder feestcomité was, én dat ook de gemeente terzake zeker niet achter bleef, en aan het feestcomité een subsidie had toegekend van 580 frank.

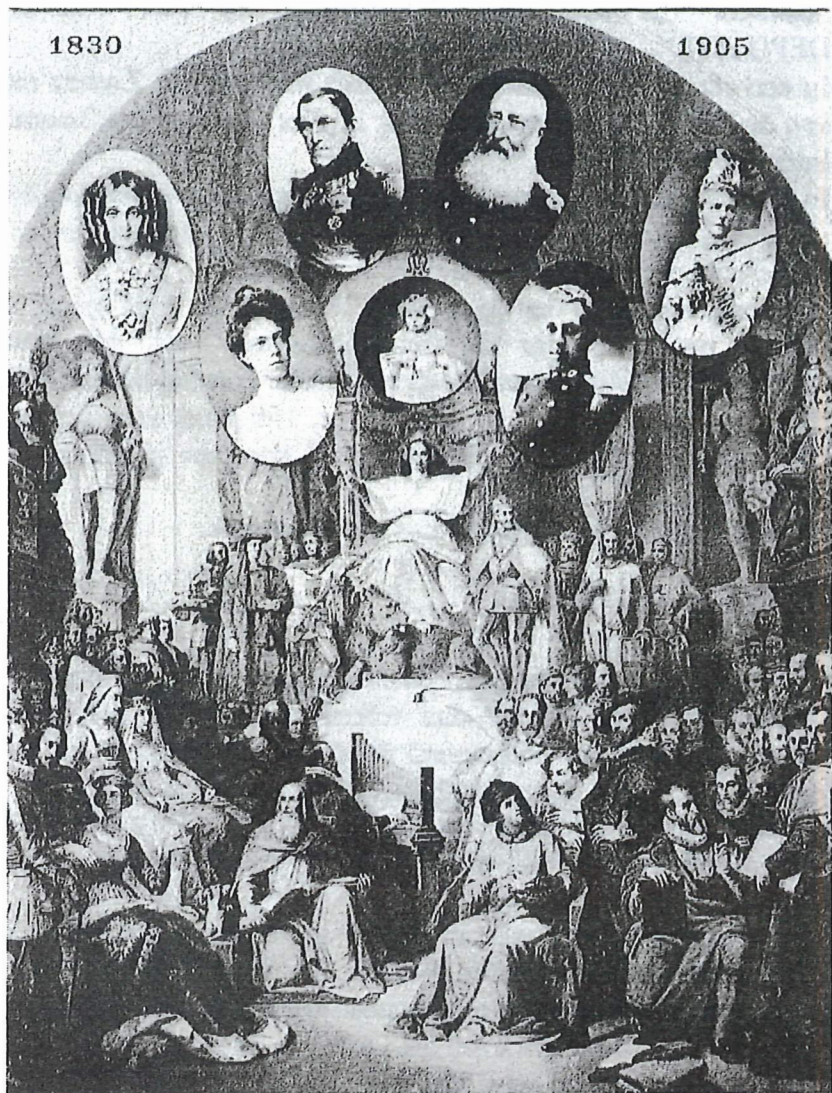
Een eerste groot onderdeel van deze feestelijkheden was een tentoonstelling, die liep van 24 tot 26 september 1905 en uiteen viel in verschillende onderdelen.

Vooreerst werden veldvruchten en landbouwgereedschap getoond in de jongensschool. Aan deze tentoonstelling waren er ook prijzen verbonden, nl. 80 frank voor de bijenteelt, 75 frank voor fruit, 70 frank voor "*groensel*", 50 frank voor landbouwvruchten, 30 frank voor verbeterd landbouwgereedschap en 25 frank voor bloemen en planten. Al het tentoongestelde materiaal werd reeds de vrijdag en de zaterdagvoormiddag voordien in de school opgesteld.

In de zustersschool liep terzelfdertijd een andere tentoonstelling van oudheden, handwerk en "*nieuwsgierigheden*". Daar waren geen prijzen te winnen, maar wel werd een herinnering uitgedeeld aan de deelnemende kinderen.

Opvallend in deze tweede tentoonstelling waren de oudheden (vooral wapens) van baron Maurice DE MAERE en een verzameling merkwaardige delfstoffen van de toen 25-jarige René VAN CALOEN DE BASSEGHEM.

Ook was er veel handwerk. Volgens pastoor D'HEYGHÈRE kwam het "*allerschoonste kunstig handwerk*" van de drie zusters Clotilde, Adrienne en Leontine VAN CALOEN DE BASSEGHEM. "*Insgelijk met schoon handwerk*" waren er de

Édit. De Moor, Bruxelles

Les Gloires de la Belgique
La Famille Royale, de 1830 à nos jours
Les Belgas illustres à travers les siècles

dochters van burgemeester LIEVENS en van brouwer DEPUYDT.

In een afzonderlijk lokaal was dan het werk van de Zusters en van de kinderen opgesteld, waar de ouders uiteraard ook vooral interesse voor hadden.

In laatste instantie kwamen dan *“de werken der weezekinderen van het gesticht, dat bijzonderlijk bestond in landkaarten en kindercostumen door de weezen vervaardigd”*.

Als derde luik vond dan op dinsdag 26 september 1905 vanaf 8 uur 's morgens langs de Eernegemsestraat ook nog een dierententoonstelling met prijskamp plaats. Daarbij was er 240 frank aan prijs voorzien voor hoornvee, 150 frank voor geiten, 80 frank voor hoenders, 60 frank voor konijnen en 20 frank voor duiven.

Al deze tentoonstellingen trokken zeer veel volk.

De Vaderlandse liederen

Op zondag 24 september, én nog eens op maandag 25 september 1905, werden dan telkens om 16u00 ook acht vaderlandse liederen uitgevoerd door een 200 zangers, en dit van op een tribune die in het dorpscentrum was opgesteld.

Het was immers de bedoeling dat de viering van 75 jaar België zou worden *“opgehelderd deur deftige liederen die deugd doen”*.

Deze zanguitvoering was in elkaar gezet door onderpastoor Alfons MERVILLIE (1856-1942), in die dagen reeds een vrij bekend schrijver, dichter en musicus. De kosten ervan werden gedragen door Julien VAN CALOEN DE BASSEGHEM (die toen nog geen baron was. Hij werd pas in 1920 vijfde baron VAN CALOEN DE BASSEGHEM na het overlijden van zijn broer Paul).

Vijf weken vooraf was men al begonnen met de repetities. Het koor van 200 zangers werd vooral gevormd door schoolkinderen enerzijds, en door de mannen van de Sint-

Gregoriuszanggilde anderzijds. Bepaalde liederen werden twee- en zelfs driestemmig uitgevoerd. Gelegenheidsdirigent was hulponderwijzer H. KNOCKAERT.

Op 24 en 25 september 1905 vertrok men telkens om 15u30 in stoet en begeleid door de trommel vanaf de scholen naar de dorpsplaats. Eerst kwamen de schoolkinderen met een Belgisch vlaggetje in de hand. Ze werden gevolgd door de vlaggen van "*t Eeremerk*" en van de Sint-Gregoriuszanggilde. Daarna kwamen E.H. pastoor D'HEYGHERE, weledele Heer Julien VAN CALOEN DE BASSEGHEM en de leden van de betrokken gilden.

De opgetrokken tribune was volledig versierd met kransen en vlaggetjes, terwijl in het midden een beeltenis was geplaatst van "*Zijne Hoogmogendheid den Koning*" (Leopold II). De zangers namen plaats op de tribune, "*rijke en arme kinderen al deurëen*", terwijl de leden van "*t Eeremerk*" in halve boog rond de toegangstrap gingen staan.

Verder verscheen op deze tribune ook nog een opgemerkte "*Maagd van Belgenland*", die door de aanwezige journalist van de Torhoutse Bode beschreven wordt als volgt: "*Magdalena Simaey, 't dochterke van M. Ch. Simaey, verbeeldde de maagd van Belgenland, en hield hooge verheven, kloek en ingetogen, de vaderlandsche vlagge aan heur zijde; de zilveren zegetak blonk in heur linkerhand, en was lijk 't zinnebeeld van d'ongehinderde welvaart, van den ongeschonden vrede, waarmede God ons sedert 75 jaar begiftigd heeft*".

Op elk van de twee dagen was er voor de zangopvoering een enorme massa mensen samengestroomd: "*Nooit 'n heeft de dorpplaatse van Aertrycke zooveel volk 't hoope gezien. Uit alle ramen ook, uit alle kijkgaten wemelde 't van aangezichten. Elk was afgekomen met zijn kermisvolk, en d'ouders, ja tot de moeders van de geringste werkmanshuizen toe, zagen met edele voldoening hun dierbare kinders staan daar, te midden al die vaste en wuivende schoonheden*".

De dorpskom van Aartrijke met vooraan Magdalena Simaey, die in 1905 de "Maagd van Belgenland" uitbeeldde.

Volgende acht liederen werden uitgevoerd, waarbij kinderen en mannen elkaar in strofen en refreinen telkens afwisselden:

1. De Brabançonne
2. *Naar wijd en zijd*
3. Een lied met als titel "*Mijn Vlaanderland*" op een tekst van Alexis DE CARNE
4. Een lied met als titel "*Mijn vaderland*" op tekst van Deken DE BO
5. *Het lied der Vlamingen*
6. "*Het Congolied*" op muziek van L. NOBELS
7. Een oud volkslied beginnende met "'t zingen"
8. *De Vlaamse Leeuw*, mee begeleid door geschut.

De Brabançonne en de Vlaamse Leeuw zijn uiteraard bekend, en over "*Naar wijd en zijd*" schreven wij reeds uitgebreid in

HOMMAGE RESPECTUEUX
 A S. M. LÉOPOLD II, ROI DES BELGES
 Souverain de l'État Indépendant du Congo

VERS L'AVENIR

L'EXPANSION BELGE

CHANT NATIONAL

pour voix d'homme

avec

Accompagnement (cavaliers)
 d'un chœur d'hommes

Paroles
 de

G. TH. ANTHEUNIS

Musique

de

F. A. GEVAERT

MARCHE DE GARFILLE DE S. M. LE ROI

Arrangement Chant et Piano
 servant également pour Piano seul.
 PRIX NET : FR. 1.75

Le Roi des Belges a autorisé la réimpression
 de son œuvre pour la vente au public

Seigneur de la Cour

Bruxelles, A. Granz.
 Leipzig, Aug. Granz. London, Granz & Co.

Titelblad van de originele partituur van "Naar Wijd en Zijd".

ons vroeger algemeen artikel over de viering van 75 jaar België te Zedelgem.

Ook bekend is "*Het lied der Vlamingen*", misschien nog beter bekend onder de beginwoorden "*Waar Maas en Schelde vloeien*". De muziek komt uit het oratorium "*De Schelde*" van Peter Benoit (1868), en de tekst is van de Vlaamse dichter Emmanuel HIEL (1834-1899). Het lied werd tot in de zestiger jaren van de twintigste eeuw op vele scholen aangeleerd, en vormt een waardig erfstuk van onze Vlaamse liedcultuur.

Op heden omzeggens niet meer bekend zijn de liederen "*Mijn Vlaanderen*" op een tekst van Alexis DE CARNE, en "*Mijn vaderland*" op een tekst van deken Leonard DE BO.

Alexis DE CARNE (1848-1883) was in zijn tijd nochtans een bekend West-Vlaams priester-dichter, afkomstig uit Stavele. Hij is trouwens één van de twintig Vlaamsche koppen uit het gelijknamig werk van Hugo VERRIEST. Het hier bedoelde lied eindigt eigenlijk met de woorden "*Mijn Vlaanderen*", en meestal wordt het lied betiteld met de beginwoorden: "*Kent gij de streek van God verkoren?*". De tekst van het lied is trouwens terug te vinden in deel twee van "*Twintig Vlaamsche Koppen*".

Priester-deken Leonard DE BO is tot op vandaag veel bekender gebleven, maar dan vooral als taalgeleerde, en als auteur van het "*Westvlaamsch Idioticon*", een standaardwerk over het West-Vlaamse dialect. Als dichter is zijn werk ook veel meer op de achtergrond geraakt, en ik kon zelfs de tekst van het lied "*Mijn vaderland*" nergens meer terugvinden.

Evenmin was dit trouwens het geval met het "*Congolied*" op muziek van L. NOBELS. Hier kon ik zelfs over de componist L. NOBELS niets terugvinden. Wel blijkt uit het verslag van de Torhoutsche Bode dat dit een eigenaardig lied was, dat echter wel verraste door zijn zwierigheid en "*wonderen bijval vond*".

De zangers deden het zeer goed en de mensen waren aangedaan: "*Men zag oogen die weenden*" bij zoveel verheven gevoel en vaderlandse trots.

Nadien werden aan de kinderen Koningskoeken aangeboden en kon het "kermissen" beginnen...

Bij dit alles valt het in elk geval wel op dat er toen in Aartrijke aanzienlijk meer Vlaamsgezinde liederen werden uitgevoerd dan in de Zedelgemse viering van 75 jaar België, die ongeveer één maand vroeger had plaatsgegrepen. Daar was de organisatie echter niet in handen van een Vlaamsgezinde onderpastoor (E.H. MERVILLIE), maar wel van Joseph CASIERS, een liberale intellectueel, burgerman en vrijdenker uit Brussel.

20 november 2005

Nu 100 jaar later, werd op zondag 20 november 2005 door de gemeente Zedelgem een feestviering voor 175 jaar België ingericht, bestemd voor alle Zedelgemse oud-strijdersverenigingen en hun sympathisanten.

Deze viering ging door in de Groene Meersen, en bestond ook uit een zangnamiddag, en dit in twee delen. In een eerste deel werden vooral Engelstalige liedjes opgevoerd uit de periode van de Tweede Wereldoorlog. Dit gebeurde door de Brugse zangeres Patricia Dee.

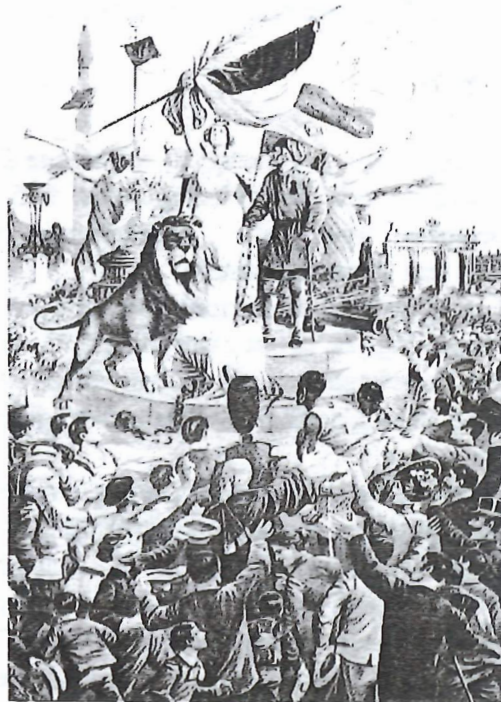
Na de pauze was het de beurt aan de Zedelgemse onderwijzeres en geschoolde zangeres Kirsten VANSTEELANT, die een klassiek programma bracht met daarin "*Naar wijd en zijd*" en "*Het lied der Vlamingen*", maar ook met de Engelse liederen "*I vow to thee, my country*" en "*Abide with me*". Het geheel werd afgesloten met de "*Brabançonne*" in samenzang, waarbij de vier oud-strijdersvlaggen vooraan de groet brachten.

Hiermee werd dus aangesloten met een oude traditie inzake het vieren van nationale verjaardagen. Wat de toekomst ons in dat verband brengen zal, blijft echter sterk een open vraag...

BRONNEN:

- Liber memorialis van E.H. D'Heyghere
- Artikel uit de Thouroutsche Bode, overgenomen in hetzelfde Liber memorialis
- Gemeentearchief Zedelgem, verslagboeken gemeenteraden, afgesloten rekeningen en bewijsstukken Aartrijke.

Patrick Amou
B.J. Lievensstraat 12
8210 Zedelgem

1830 — 1905

Souvenir du 75me Anniversaire de l'Indépendance de la Belgique

La Glorification de la Patrie

L. D. M. Edit., Bruxelles.

